

KST
Thomas Jonsland
thomas.jonsland@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägar framåt (SOU 2025:61)

Socialdepartementets diarienummer S2025/01111.

Socialstyrelsens yttrande är begränsat till de förslag som berör myndighetens
ansvarsområde.

Socialstyrelsens synpunkter på utredningens förslag och bedömningar

Övergripande

Utredarens uppdrag var bland annat att klargöra förekomsten av eventuella
oegentligheter inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet.

Utredarens förslag fokuserar därför på de länder där oegentligheter har lyfts.
Det betyder att utredningen inte är heltäckande vad det gäller adoptioner och
de adopterades situation. Socialstyrelsen vill framhålla att i det fortsatta
arbetet med att ta fram ny kunskap om adopterade och deras
adoptionsspecifika behov är det av stor vikt att samla in ett bredare spektrum
av erfarenheter från både adopterade och adoptionsföräldrar samt de olika
aktörerna inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet.

7.7 Sverige bör ratificera konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att regeringen bör påskynda processen för att ratificera konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden.

Socialstyrelsen vill framhålla att barn är en särskilt utsatt grupp, där konventionen fyller en viktig funktion för att skydda dem från påtvingade försvinnanden.

8.10.4 Prövningen av om adoptionsförfarandet får fortsätta flyttas från socialnämnderna till MFoF

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att ansvaret för prövningen av om adoptionsförfarandet får fortsätta enligt artikel 17 c 1993 års Haagkonvention ska flyttas från socialnämnderna till MFoF.

Socialstyrelsen delar utredarens bedömning att MFoF i egenskap av central myndighet och med den kunskap denna myndighet har om adoptionsverksamheten, har bättre förutsättningar att pröva om adoptionsförfarandet får fortsätta.

9.4 Ett resurscentrum för adopterade personer och adoptionsfrågor

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att inrätta ett nationellt resurscentrum för adopterade personer och adoptionsfrågor.

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att ett nationellt resurscentrum är ett lämpligt sätt att samla och samordna det adoptionsspecifika stöd som staten erbjuder, och på så vis skapa en tydlig väg in för de adopterade personer som behöver stöd samt för de yrkesverksamma som i sitt arbete möter adopterade personer.

9.5 Resurscentrumet ska erbjuda ett samtalsstöd med hög kompetens och tillgänglighet som bygger på valfrihet

Socialstyrelsen är positiv till utredningens förslag om att det nationella resurscentrumet ska etablera ett adoptionsspecifikt samtalsstöd till internationellt och nationellt adopterade.

När det gäller frågan om lämplig kompetens vill Socialstyrelsen dock framhålla att adoptionsspecifika behov kan variera både vad gäller innehåll och form av stöd. Utifrån det behöver stödet utformas med en bred kompetens. Myndigheten anser därför att det i den fortsatta beredningen av förslaget behöver övervägas ytterligare om även andra yrkesgrupper, till exempel socionomer, skulle kunna anses ha kompetens för att hålla i dessa samtalsstöd, och inte enbart de som har ”en av Socialstyrelsen utfärdad legitimation” som utredaren föreslår.

9.11 Kunskapsstöd till yrkesverksamma

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att det nationella resurscentrumet ska sammanställa befintlig kunskap om adoption, adopterade och andra relevanta områden, och att denna kunskap ska förmedlas till de yrkesverksamma som i sitt arbete möter adopterade personer.

Socialstyrelsen anser att de områden som utredaren har lyft i utredningen är relevanta för målgruppen. Socialstyrelsen vill emellertid, utifrån den kartläggning och analys som publicerades 2022¹ samt myndighetens samlade kunskap och erfarenheter, uppmärksamma några exempel på mer specifika områden för den här gruppen:

- Kunskap om somatisk hälsa och kunskap om sjukdomar som kan förekomma i ursprungslandet.
- Kunskap om samspelet mellan adopterade syskon från olika ursprung, och mellan adopterade och adoptivföräldrarnas eventuella biologiska barn.
- Kunskap om språkutveckling och stöd i språkinläringen hos adopterade barn i olika åldrar.
- Kunskap om rasism och identitet utifrån ett adoptionsperspektiv, både vad det gäller barndom och vuxenlivet.

¹ Socialstyrelsen (2022) Hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten möter adoptionsspecifika behov hos adopterade Kartläggning och analys

9.13 Statsbidrag till organisationer som bistår adopterade personer med ursprungssökning

Socialstyrelsen avstyrker utredningens förslag om en förordning om statsbidrag till en försöksverksamhet med organisationer som bistår adopterade personer med ursprungssökning.

Socialstyrelsen delar utredarens bedömning om att det finns en stor kunskap och praktisk erfarenhet om ursprungssökning inom organisationer och nätverk för adopterade, adoptionsorganisationer och enskilda personer. Socialstyrelsen anser också att det är viktigt att denna kunskap och dessa erfarenheter tas till vara och kommer adopterade personer till gagn.

Socialstyrelsen anser emellertid att denna kunskap och dessa erfarenheter bäst tas till vara genom det nationella resurscentrumet. Det vill säga att en viktig del av det nationella resurscentrumet blir att anlita och samarbeta med organisationer som bistår adopterade med ursprungssökning. Socialstyrelsen anser att detta då ska genomföras genom enskilda överenskommelser mellan det nationella resurscentrumet och de olika organisationerna. Ett statsbidrag blir då inte relevant.

Socialstyrelsen anser att genom att låta det nationella resurscentrumet på ovan beskrivet vis ta till vara på kunskap och erfarenheter från organisationer ökar förutsättningarna för ett jämlikt och kvalitetssäkrat stöd för ursprungssökning. Det blir också tydligare att det är det nationella resurscentrumet och därigenom staten som bär ansvaret för att enskilda personer får det stöd de eventuellt har rätt till.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Sabina Orstam, Thomas Lindén, Pär Ödman och Natalia Borg deltagit. Enhetschef Annika Öquist har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Annika Öquist